

Nonkel Seppen te Stene.

Marcel Leeuwerck

Onze kring beloofde onlangs om gedurende dit zomerseizoen een reeks wandelingen te begeleiden doorheen de dorpskom van Stene. Iedereen zal dit toejuichen, want het mooiste dorpsgezicht van onze kustvlakte verdient een ruimere bekendheid.

Er valt immers heel wat te vertellen over het rijk versierde kerkje, alleen al door zijn hermetische uitstraling. Ook de witte molens, de imposante pastorie en de aangrenzende historische polders bezitten hun eigen boeiende verhalen.

Onze gasten zullen wellicht verrast struikelen over het sierlijke neo-gotische grafzerk uit 1903 van pastoor Josephus Gezelle, de jongste broer van de beroemde dichter Guido. Ongetwijfeld wensen de bezoekers daarover meer bijzonderheden te vernemen. Wij kunnen ruimschoots aan deze wens voldoen. Deze pastoor doorliep – zacht gezegd – een bizar curriculum. Wij zijn immers uitbundig over zijn avonturen ingelicht door zijn literair zeer begaafde verwanten, broer Guido striemde hem soms in vloeiende verzen. Ook neef Cesar Gezelle rekende af met zijn heeroom. Maar vooral neef Stijn Streuvels beschreef Josephus ongenadig in zijn “Kroniek van de familie Gezelle” (1960).

Wij willen deze lectuur graag aanbevelen. Zij levert immers aan onze generatie niet alleen de levensloop van een buitenbeentje van de familie maar ook een intiem beeld van het saaie gezinsleven bij de bescheiden maar doodeerlijke plattelands middenstanders tijdens de laatste decennia van de negentiende eeuw.

Steuvels gebruikt op bijna iedere bladzijde van zijn boek het woord “onhebbelijkheden” om de zwijgzame aard en de stugge verhoudingen bij de familie Gezelle te karakteriseren. Het ging er zeker zelden “gezellig” aan toe! Aan het slot van zijn relaas voelt de schrijver zich toch wel opgelucht wanneer hij het mag beleven hoe zijn eigen

afstammelingen een opener en blijer kijk op de wereld en hun toekomst uitstralen en zo duidelijk die “onhebbelijkheden” van de vorige generaties achter zich laten.

Streuvels’ kroniek begint bij zijn grootouders. Bompia Pier-Jan Gezelle die als tuinman opgewekt met de natuur meeleeft genoot de faam van een “aardigaard” en zijn liefde voor de natuur klinkt openlijk door in de gedichten van zoon Guido. Wel verzuurde het verlies van zijn spaarcenten zijn oude dag. Moeder Monica Devriese bezat een totaal tegengesteld karakter. Zij was “ingetogen, vreesachtig en miscontent”, karaktertrekken die wij ook lezen tussen de regels van Guido’s poëzie. De overige kinderen erfden de eigenschappen van beide ouders. Ze combineerden zowel vaders extraverte levenslust als moeders introverte schuchterheid.

Louise (de moeder van Stijn) bleek het meest bijdehand en moest veel ten goede bemiddelen tussen de andere leden van de sibbe.

Romain die een welgesteld vuurwerkmaker werd, hield zich altijd zwijgzaam en knorrig op in de huiskamer.

Florence trok in het klooster te Heule en verzorgde er ouderlingen.

En, – Jozef –, de jongste van de familie kende een zeer wisselvallige levensloop. Het hoofdstuk dat neef Stijn aan “nonkel Seppe” wijdt leest als een farce. Het beslaat een viertal bladzijden waaruit wij enkele alinea’s citeren die in het bijzonder zijn kort verblijf te Stene (12/9/1898 – 18/6/1903) betreffen.

“... hij was als jongste door grootmoeder (Monica) bekakeld en kon hij haar niets mispikkelen...;”

“... een madam uit Oostende (wie mag dat zijn?) heeft mij verteld dat zij, als jong meisje te Stene, van pastoor Gezelle een mandoline cadeau gekregen had ...”

“... hij ging de overste van het klooster te

Heule bezoeken en weigerde zijn zuster goedendag te zeggen die in datzelfde klooster non was ...”

“...omdat hij pastoor was te Stene, verzamelde hij in zijn hof alle mogelijke soorten stenen...”

(Broer Guido zal hem door ook om gisp en zouden van die verzameling nog sporen over blijven?)

“...hij is zeker bij ons thuis (te Heule) nooit op bezoek gekomen ...”

“ Ik heb hem voor het eerst in levenden lijve aanschouwd op de begrafenis van nonkel Guido, waar hij in de receptie bij de familieleden, te laat is aangekomen en recht over mij kwam te staan. Hij was kleiner van gestalte dan nonkel Guido en Romain, kaalhoofdig, scherpe neus en spleet oogjes, met toe genepen mond.. Hij heeft het niet volgehouden tot het lijk groeten was afgelopen en is schielijk uit de rang verdwenen. Tijdens de duur van de lijkdienst heeft hij zich doen opmerken door in en uit de kerk te lopen. Bij de rouwmaaltijd in het Engels Klooster is hij bij de familie niet willen komen aanzitten. Er is hem in een aparte kamer opgediend geworden....

(Kortom een kleinzielige familieruzie “ tot schaamte van heel de familie “)

Begrijpelijk moest er ook een erfeniskwestie op volgen:

“... eerst wilde hij niets hebbenen eiste dan alles voor hem alleen...” Stijn en de twee kozijns hebben de inboedel dan samengeraapt en naar Stene verzonden, waar voor de boeken en de rest nog en hele “ odyssee “ volgde.

Reeds zijn roeping bleek een chaos. Streuvels schrijft: “ hij wilde studeren, daarna is hij priester willen worden, er uitgetrokken om bij de Jezuïeten aan te landen, daarna als zendeling naar Engeland, dan weer naar 't seminarie, met ondertussen twijfel.... zocht als leek in het onderwijs – en eindelijk definitief priester geworden en een plaats gekregen als hulppastoor ... te Lendelede, te Klerken, te Zillebeke, en eindelijk – door voorspraak van zijn broer Guido bij de bisschop – pastoor te Stene.

Zijn overlijden op 18 juni 1903 en de herrie daarop rond zijn testament waren alleen

maar een last voor de familie. Streuvels besluit het hoofdstuk met “ Hij is roemloos heengegaan! “

Voor broer Guido moet “ den Seppen “ een waar kruis om dragen geweest zijn. Na een zoveelste bezoek te Stene schreef hij volgend gedicht met allerlei West-Vlaamse synoniemen voor “ nietsnut “. Zijn lastige broer betitelt hij als “ Verloren brood “.

“ Verloren broods zijn zulke lieden,
die weinig hope of geene en bieden,
't zij waar zij gaan of waar zij staan,
van eens of anders mee te slaan.
't zijn steiteniets, 't zijn daghuurdieven,
't zijn wanbetaalde wisselbrieven,
't zijn bodemloze vaten, daar 't
gevangen water deurevaart,
die wint voor zulke of werkt, voor nieten
zal arbeid hij en geld verschieten:
voor zulken bakt, geringe of groot
die bakken wilt – verloren brood!

De zachtmoedige Guido Gezelle komt in dit gedicht wel zeer hard uit de hoek tegenover zijn onstabiele en verspilzuchtige broer die in Stene het geld door de ramen en deuren gooide en teerde op zijn familie.

Na zijn dood volstond de inboedel niet eens om de kosten van de begrafenis te Stene te dekken.

Met al deze verhalen en poëzie beschikt de gids bij het graf over een hele boterham uitleg die de nieuwsgierigheid van onze gasten zal verzadigen.

GENIET MET AZURIET!

Reisbureau voor alle touroperators,
vlieg-, trein-, bootticketten.

*Waar service en dienstbaarheid
geen ijdel woord is!*

REIZEN

Torhoutsesteenweg 449
Hoek Kastanjelaan
8400 Oostende
Tel. 059 51 49 51

Openingsuren

Maandag, dinsdag, woensdag, donderdag en
vrijdag: 9 tot 12 en 14 tot 18 uur.
Zaterdag: 9.30 tot 12 uur.